

וסוכות אני הולך לעבוד, והביא משו"ת רב פעלים שהחמיר בענין לעשות מלאכה באסרו חג.

הנה כבר נודע דברי החתם סופר זלה"ה שאנו נוהגין כדעת הרמ"א בכל מקום, ובסי' תכ"ט וכן בסי' תנ"ד כתב הרמ"א ענין של אסרו חג להרבות ק"ח באכילה ושתייה, אבל לא נזכר שם איסור לענין עשיית מלאכה, ובפירוש כתב בשו"ת רב פעלים ופה עירינו ב'גדלד המנהג שלא לעשות מלאכה באסרו חג, ומזה שרק בעירו נהגו כן, ובשאר עיירות ישראל לא נהגו כן כלל, ויותר מזה כתב בשו"ת תורה לשמה סי' ק"ך שינהגו באסרו חג כמו בחוה"מ, ללבוש בגדי שבת, ולמנוע ע"מנו מן מקח וממכר ומלאכה שאינו דבר האבד כמו בחוה"מ

עיי"ש, ואם כי כמה מקומות נהגו כן בארץ ישראל משום קדושת יו"ט של גלויות, אבל לא ראינו מעולם לנהוג בעיירות שלנו, ובכגון דא לא ראינו הוי ראי' גמורה.

ובבר' כתב מרן הגה"ק רשכזה"ג זי"ע בשו"ת דברי יואל או"ח סי' י' אות ו' אשר באמעריקא אין שום מנהג וכו' וכעת באו אנשים יראים ות"ח הדבר ברור שחיוצא רמיא עליהם לנהוג מנהגי הארץ אשר באו משם עכ"ל"ק, ומעולם לא שמענו מאבותינו ורבותינו זלה"ה, שלא לעשות מלאכה באסרו חג וע"כ אין לנו אלא דברי הרמ"א שלא הזכיר איסור מלאכה.

ובזה הנני דושת"ה

הק' דוד הכהן ראזענבערג

סימן סב

בענין שילוח הקן בחוה"מ

אסרו חג המצות תשע"ח לפ"ק

שים שלו' טובה וברכה, רוח השם עליו נחה, אל מע"כ כהן שדעתו יפה, צנמ"ס וכו' מוה"ר דוד הכהן ראזענבערג שליט"א.

בימי חול המועד העל"ט זיכנו השי"ת ואינה לידי מנוה חסודה וגדולה עד למאוד, מנות שילוח הקן, ובערב שביעי של פסח עלה דעתי דאפשר שאין לעשות שילוח הקן בימי חוה"מ, והוא על פי שמנאחי בשו"ת חתם סופר או"ח סי' ק' שמש"כ לאדם א' שפגע בקן בשבת או ציו"ט והאם רוצה עליו, אי מחויב בשילוח אע"ג דמיטלטל מוקצה, ומפלפל שם בדברי החו"י הידוע, ולצסוף מסיק דלפי דברי הזה"ק בטעם מנות שילוח הקן כדי לעורר י"לח אימא עילאה על צניה, פשיטא שאסור בשבת ויו"ט דאסור לעורר י"ללה לעילא עיי"ש.

וא"ב נפשי בשאלתי דבחול המועד נמי אסור לעורר י"ללה, ועל כן אין מחויב בשילוח הקן, אמנם שוב מנאחי בליקוטי הערות בשם שו"ת מור ואהלות, דהק' על דברי החת"ס ז"ל דהא צמדרש איתא דשכנסת ישראל עונין אמן יהא שמייה רבא הקצ"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו צדיקו כך, ואוי לצנים שהם

צגלות וכו', ראינו מזה דכשעונין יהא שמייה רבא וכו' מעוררין י"ללה בשמים ממעל על אריכות הגלות, ומעתה לפי דברי החת"ס היעלה על הדעת שלא יהי' רשאין לענות בשבת ויו"ט יהא שמייה רבא כיון דמעוררין י"ללה, וע"כ דיללה כזה רשאין לעורר, וא"כ צנידון זה דשילוח הקן מותר לעשות בשבת ויו"ט אם לא משום מוקצה וכדו', עכ"ד מור ואהלות, ולפי זה בחוה"מ מותר לעשות ומחויב לעשות שילוח הקן.

וביו"ן שדבר זה תלוי בחיוב מנות עשה מדאורייתא רציחי לידע חוות דעת הרה"ג שליט"א בענין זה ובזכות זה נזכה לכל הצרכות האמורות במנוה זו (עי' ברש"י על התורה וצחינוך) ולכל צרכות האמורות בתורה, ונזכה לציאת משיח דדקינן צב"א.

הצעיר באלפי יהוד"ה

הק' יודל שטיינמעטץ

ג.ב. גם אם אפשר לכתוב בקיצור צמאי נוהגין כמה גדולים שלא לעשות צרכה על מנוה זו, ואם יש חילוק אי מצריך כלשון צריך רחמנא דזיכני וכו' ואי מצריך צריך איתא אשר קדשנו וכו' צלי שם ומלכות, דמצינו בגמ' דצריך רחמנא דיהב פיתא, הוא צרכה המועיל.

תשובה

א' פ' תז"מ תשע"ח לפ"ק

החיים והשלו' וכט"ס להבחור המופלג ומושלם בתוי"ש חו"ב טובא עדיו לגאון ולתפארת, המופלג בהפלגת חכמים ונבונים ה"ה החתן כמר יודא שטיינמעטץ נ"י ויזרח, אחדשה"ט.

א) הן הגיענו כעת שאלת מע"כ נ"י אם מותר לקיים מצות שילוח הקן בחוה"מ, והביא משו"ת חת"ס או"ח סי' ק', וכתב שמשמע מדברי החת"ס שאסור מטעם חוה"מ שלל לעורר יללת אימא על זנ"י, והביא משו"ת מור ומהלכות שהקשה על החת"ס דלפי דבריו הא"ך אומרים אמן יהא שמיה רבא דאימא במדרש שהקב"ה אומר אז איז לבנים שהם בגלות, ועפ"י מסיים מע"כ נ"י שמותר לעשות ומחויב לעשות שילוח הקן בחוה"מ, וסיים שהיות שהיא מ"ע מדאורייתא, ר"ה לידע ההלכה למעשה צוה, וגם העיר צמה שנהגו כמה גדולים שלא לזרז על מצות שילוח הקן, והיות שידוע שאסור לפסוק באתרי' דמר, וע"כ תמוה לי למה לא שאל מהרצנים והדיינים, ולמעשה ישאל מהרצנים, ובאחי צוה לעבור פרשתא דא לדון קצת בהלכה העוממות זו ולא למעשה.

ב) בפ"ת יו"ד סי' רנ"ז הביא דברי שו"ת חוות יאיר סי' ס"ז הנודע שכתב לחקור אם אינו רוצה ליקח הבנים אם חייב במצוה זו, וכתב החו"י שיש צוה מחלוקת ראשונים, עוד הביא בפ"ת מספר משנת חכמים ה' יסוה"ת דכמו צליצית אינו מחויב במצוה זו, אבל צעידן ריתחא ענשו ע"ז, ה"ה אם אינו רוצה בבנים אינו מחויב במצוה זו, אבל צעידן ריתחא מענשין ע"ז עיי"ש.

ג) והנה יסוד הספק צוה היא הן מטעם מוקצה, והן מטעם צידה, או מטעם קונה קנין בשבת, דמתחילה ה' הבנים הפקר וכעת לוקח אותן לרשותו, ונחזי אכן, הנה בשו"ת חת"ס או"ח סי' פ"ז דן אם מותר להחזיר אצידה של מוקצה בשבת, וכתב שחכמים העמידו דבריהם, אפי' במקום מצות שילוח הקן בשבת, עיי"ש, ולפי"ז צ"ע לענין קיום מצות שילוח הקן בשבת, שהבנים והצידים הם מוקצה, ומה דינם בשבת, אבל להלן צ"כ דן צענין לקיים מצות שילוח הקן בשבת, והביא חקירת החו"י הנ"ל אם אינו רוצה בבנים אם מקיים המצוה, והביא מחו"י דברי זוה"ק דשילוח הקן מעורר יללת עילאה, ועפ"י לכאורה אסור לעורר יללת עילאה

בשבת, וכתב החת"ס שלא נזכר בשום פוסק דבשבת לא יקיים מצוה זו, אך כתב שם דלהרמז"ס שצריך לתפסה בכנפי' ולשלחה, וצ"ל ספק שחייב חטאת ע"ז משום צידה, אך אם אינו מחוסר צידה, מ"מ טלטול מוקצה היא ואסור, אך אם יכול להפריח צלי נגיעת ידו וצלי צידה ה' אפשר מותר לקיימו בשבת, אך להזוה"ק אסור, וסיים דבשבת לא יקיים מצוה זו עיי"ש, אבל עדיין לא חירך החת"ס שלא נזכר בשום מקום דבשבת לא יקיים מצוה זו, אך י"ל כמו במצות השבת ג"כ לא נזכר שאסור בשבת ומטעם מוקצה, וא"כ ה"ה בשילוח הקן אסור בשבת מטעם מוקצה, אך אם מפריח צידיו כדעת הרמז"ס א"כ יש צוה גדר איסור דאורייתא, ואולי אפשר להוסיף שקיימ"ל שלא תשלח אפי' מאה פעמים, וא"כ אף אם ישלחה ע"י מקל וכדומה שאין ע"ז איסור צידה, מ"מ אינו תצוה בחזרה וינטרף לשלחה עוה"פ, ואפשר ינטרף לשלחה ביד ממש, לכן לא יקיים מצוה זו בשבת, דשמא מתוך טירדה יצוא לידי שכתה ואיסור צידה.

ד) ועיין בשו"ת בית שער יו"ד סי' שע"ג שדן ג"כ בדברי החו"י הנ"ל והעיר שדעת החת"ס שאם אינו רוצה בבנים אינו חייב במצוה זו, ועפ"י כתב להלכה שאין מקום למצוה זו, רק צמי שרוצה ליקח הבנים, ואם רוצה ליקח הבנים חייב במצוה זו עיי"ש, והנה מקום הקן צפור צריך להיות במקום הפקר, וא"כ א"א לומר צוה חזירו של אדם קונה לו, אף שלא עשה מעשה קנין, וכעת ראיתי בספר המצות להגר"י פערלא ל"ת קל"ז שהביא מתוס' ושאר גדולי הראשונים, דאם פגע בקן צפור, רשאי לילך לדרכו, ולא רמיא עלי' מצות שילוח הקן, רק כשרוצה ליטול את הבנים עיי"ש, הן אמת שצ"ע ציטוד האי דינא שצריך ליטול הבנים דאימא צוואות של ספר חסידים שאסור לאיש לגדל צפרים צדיקו, וממילא צ"ע הא"ך אפשר לומר שיקח הבנים, ובאחרונים על צוואת ר' יודא החסיד העירו על זה ואכמ"ל.

ה) ובן צפור מנחת פתים על יו"ד הביא מספר המצות מ"ע ש"ז שכתב שאם אינו רוצה ליקח הבנים אינו חייב במצוה זו, והביא שכ"כ רבינו צחי, וכתב דמה"ט אין מצרכין על מצוה זו, ושם הביא מהרוקח שמצרכים על מצוה זו, וראיתי בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רפ"ט בשאלה אי מצרכין על שילוח הקן, והביא מדברי החו"י הנ"ל שהוא מחלוקת הראשונים אם אינו רוצה ליקח לא האם ולא הבנים אם הוא מחויב לקיים מצוה זו, וסיים שהוא ספק צרכה, ולהכי לא יצרך, אבל

גורמים בשמים היפוך השמחה שחייבים צימים האלו, ובע"כ שרק מה שכתב צוה"ק שגורמים יללת עילאה היא רק ע"י שילוח הקן.

(ח) ובעמדי צוה אין לי שום עסק בנסתרות, ואין לי שום יד בדברי קבלה, אבל אמרתי שיש לעיין אם הולכים אחר שבת שבא"י, או אחר שבת במקום שהוא, וביותר ז"ע באוסטרליה שהשבת שם היא במקדס יום א', אם הולכים אחר שבת שבא"י או אחר שבת דשם, ולאותם המחזיקים ב' ימים שבת מספיקא, ז"ע לדברי הזוה"ק לחוש שלא לקיים מ"ע של שילוח הקן בכל ב' ימים שחייש לשבות מכת ספק שמא שבת היום, וכן ז"ע צמי שהולך במדבר ואינו יודע אימתי היא שבת, שצריך מספק לחוש לכל יום שמא שבת היום, ומותר לעשות מלאכה רק לצורך אותו היום, ובכל יום ספק אללו שמא היא שבת, ולפי"ז לדברי הזוה"ק הנ"ל יהא פטור מלקיים כל הזמן מצות שילוח הקן מספיקא שמא שבת היום, והלא בש"ך עה"ת פ' כי תלא מביא מדרש שע"י מצות שילוח הקן נזכה לביאת משיח עי"ש, והן אמת בשבת קיימ"ל אין אלי' בא מחוץ לתחום, אבל ההולך במדבר נמצא שאין מתפלל על ביאת משיח מספיקא שמא שבת היום.

(ט) והנה הנועם מגדים פ' לו וכע"ז כתב החת"ס דרשות ו' אז דף שכ"ד דלכאורה אין שבת שיה צל המדינות, וא"כ הא"ך נשבות בשבת שצוה השי"ת, אך כי אנו שובתים מטעם שאנו חלק א' ממעל, ושבתת השבת הראשון הי' ג"כ בכל מדינה לפי זמן שלה, ואנו שובתים כשבתת השי"ת בצריאות העולם עי"ש.

(י) ואפשר לומר שלדברי זוה"ק הנ"ל אסור לקיים מצוה זו גם בחוה"מ כי יש צוה מחלוקת הפוסקים והמקובלים, דעת השו"ע שחייב בתפילין בחוה"מ כי אין חוה"מ יו"ט, משא"כ דעת הזוה"ק שאסור להניח תפילין בחוה"מ כי היא יו"ט, ולזה אפשר לומר שדעת הזוה"ק שאסור לקיים מצוה זו בחוה"מ, ובפרט יוסף פ' תלא מביא מהמנחת יצחק שדעת הרש"ש (כנראה ע"פ קבלה) שאין לקיים מצות שילוח הקן צימי הספירה, וכתב המנחת יצחק שאם לא הי' אפשר לו לקיים מקודם וגם א"א לקיים אחר הספירה, מותר לקיים צימי הספירה, והנה ימי הספירה הם מ"ט יום,

צלי שם ומלכות או ע"י הרהור יכול לצרף עי"ש, וכן במשמרת שלו' סי' רנ"ב הביא מעקרי הד"ט דכיון דהוא מחלוקת הפוסקים אם יצרך, משו"ה יצרך צלל שם ומלכות, ועוד הביא דברי החו"י הנ"ל וכתב דהוא מחלוקת הראשונים אם אינו רוצה בהצנים אם יקיים מצוה זו, אך הביא מדברי האריה"ק דאף שהדין היא שאם אינו רוצה בהצנים אינו מחויב במצוה זו, מ"מ מצוה לטפל ולהשתדל לקיים מצוה זו, ושם הביא מחלוקת הפוסקים שדעת החכם נצי סי' פ"ג דעיקר המצוה היא שליחות האם, ולקיימת הצנים היא רשות, והביא מוזה"ק דצריך דוקא ליטול הצנים עי"ש, ולפי"ז ע"פ רוב כשמקיימים מצוה זו כעת אינם לוקחים לא האם ולא הצנים ז"ע למעשה, בקיום מצוה זו.

(ו) ובמה דפשיטא לי' למע"כ נ"י מכת קושיות המור ואהלות לדחות דברי החת"ס, הנה שיערי חירוים לא ננעלו, ואין יכולים לסתור דין מכת קושיא, אבל התירוץ ע"ז מבאר החת"ס דרשות לש"ס דף ט"ז לצאר דברי המדרש שעונים ישראל איה"ר וכו' אומר הקצ"ה מה לו לאב שהגלה את בניו, שהכוונה כי יש נחת רוח לפני הקצ"ה כשעושין רצונו בין האומות, וסובלים גלויות וציונות, ונכנסים לביהמ"ד ושבים אליו בצבי ובאנחה ומשתוקקים מתי נזכה לשוב אל ביתנו לעבוד עבודה במקדש, ומתפללים שיהא שמו הגדול מצורך, הרי זה קילום יותר נאה לפניו ית"ש, נמצא שאינו חסר מנחת של כלום, ומי הוא המפקיד אנחנו עכ"ל"ק עי"ש, ולפי"ד החת"ס אין כאן יללה ע"ז בשמים, כשאומרים אמן יהא שמי' רצא משא"כ ע"י קיום מצות שילוח הקן, יש צוה יללת אימא כמבואר צוה"ק כנ"ל.

(ז) עוד יש לעורר צוה, דבשו"ע סי' תקנ"ז כתב המחבר אוכלים ושותים ושמים צר"ה, ומטעם דכתיב אכלו משמנים ושתי ממתקים וגו' כי קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו כי חדות ד' היא מעזכם, ואעפ"כ פסק בשו"ע שמי שרגיל להתענות מותר להתענות צר"ה, והלא אם חדות ד' היא מעזכם, אמאי מותר להתענות, וצוודאי אין חדות ד' אם אינם מקיימים הפסוק אכלו משמנים, וגם לכאורה צמנוכה ופורים וכדומה וכן בשבת שיותר להתענות תענית חלום, והלא

משא"כ בשאלה של מע"כ נ"י הלא הי' אפשר להמתין עד אחר יו"ט.

בכל ההלכה המסוכך הזה אם א' רוצה לקיימו בשבת, אבל דעת החת"ס צרור מללו שאסור לקיימו בשבת.

ראיתי מתוך מכתבך שאתה לומד בהתמדה ומצין דבר מתוך דבר, ובתפלה להשי"ת שירוס ד' קרנך ומולך ולאלילנא רבצא תתעבד לתפארת כל המשפחה החשובה הרוממה כ"י.

ובזה הנני דושת"ה

הק' דוד הכהן ראזענבערג

יא) ובעתה לעניינינו, גם לענין שבת ויו"ט שאם אפשר לקיים המצוה אחר כך, מדוע ליכנס בפירצה דחוקה של ספק צידה דאורייתא, ואפי' אם משלחה ע"י עץ וכנ"ל מ"מ כיון שאם באתה בחזרה החיוב עוה"פ לשלחה, ואולי בכנפי', דאם אינו משלחה עוה"פ כבר נכנס בפירצה שלא קיים המצוה כלל, וגם א"א לקיים בשבת ואת הצנים תיקח לך, ולכן צריכים לעיין

סימן סג

בענין לחוף בבורית בער"ש חזון

חודש אב תשע"ז לפ"ק

בדבר שאלתו להלכה למעשה בענין לחוף בבורית בערב שבת חזון.

הננו בזה בקרה.

א. איתא במס' מו"ק דף ט"ו ע"ב אבל אסור ברחיצה דכתיב ואל תסוכי שמן, ורחיצה בכלל סיכה, וכחז' רש"י דכתיב ותבא כמים בקרבן וכשמן בעלמותיו, ומזה ראי' שדעת תוס' דת"צ ויו"כ שוין לאצילות, מדלא חילקו בין ת"צ ויו"כ ואצילות, ובמס' תענית דף י"ג ע"ב איתא והלכתא אבל אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן כל שצעה, אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר, אבל לסוך אפי' כל שהוא אסור, והרמב"ם בזה' אבל פ"ה הל' ד' כתב אסור לסוך אפי' כ"ש אם מחוין לתענוג, ובשו"ע יו"ד סי' שפ"א ס"ב כתב המחבר סיכה אסור לסוך כל שהוא, אם מחוין לתענוג, אבל אם להעביר הוזהמא מותר, וברמב"ם הל' שביח' עשור פ"ג הל' ט"ו כתב שאסור לסוך מקצת גופו ככל גופו, בין סיכה של תענוג ובין סיכה שאינה של תענוג, וכלחם משנה הקשה על הרמב"ם שמציא ראי' שסיכה אסור שנאמר ורחצת וסכת, ולמה לא מציא ראיות הגמרא דכתיב ותבא כמים בקרבן וכשמן בעלמותיו, ורחיצה בכלל שמי' והניח צ"ע.

ב. הנה ברמ"א סי' תקנ"ה בסופו כתב שמותר ברחיצה וסיכה בערב ת"צ עד ציהש"מ, אבל הרמ"א

בסי' תקנ"א סט"ז כתב שנוהגין שלא לרחוץ אפי' בצונן מר"ת, ואפי' בעש"ק חזון, ויש מקילין בחפיפת הראש למי שרגיל בכך כל ער"ש, והמג"א ס"ק מ"א כתב שאסור לרחוץ בבורית ומים ואפר שקורין לו"ג, ולרחוץ כל גופו, נוהגין כל אדם איסור, וכל הפוסקים הציאו דברי המג"א הנ"ל להלכה למעשה.

ג. ושמעתי שנספר שלמת חיים סי' רי"ט כתב דמותר לחוף לכבוד שצ"ק רק הראש, כשחופף משום נקיות, ועוד שמעתי שהגה"ל משאפראן ז"ל החיר לרחוץ לכבוד שבת עם זייף, אבל ידוע ומפורסם אשר חסידים ואנשי מעשה מחמירין כדעת השו"ע שלא לרחוץ עם זייף אפי' לכבוד שצ"ק.

ד. וברד"ך אגב לאחרונה נתפרסם שיש כמה איסורי דאורייתא או איסורי דרבנן על כמה מיני זייף וספרעי שמשתמשין בהם כהיום, וראוי להציא מש"כ הרמ"א צו"ד סי' קנ"ה ס"ג יין נסך "צוה"ז" לחוף ממנו במרחץ, אע"פ שהיא כדרך הנאתן, מותר, ובלבד שלא יאכל וישתה האיסור, הואיל ואין בו סכנה, והש"ך בס"ק י"ז כתב דלצריא אסור דסיכה בכלל שמי' עיי"ש ולפי"ז בכל איסורי דרבנן יש לחוש דלצריא אסור וכדעת הש"ך.

הק' דוד הכהן ראזענבערג